SVOBODA

СВОБОДА — SVOBODA

УКРАЇНСЬКИЙ ДНЕВНИК — UKRAINIAN DAILY

УРЯДОВИЙ ОРГАН ЗАПОМОГОВОЇ ОРГАНІЗАЦІЇ УКРАЇНСЬКИЙ НАРОДНИЙ СОЮЗ В ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВАХ АМЕРИКИ.

OFFICIAL ORGAN OF THE UKRAINIAN NATIONAL ASSOCIATION, Inc.

ТРИ ЦЕНТИ. РІК XXXI. Число 1. Джерзи Сити, Н. Дж., второк, 2. січня, 1923. VOL. XXXI. No. 1. Jersey City, N. J., Tuesday, January 2, 1923. THREE CENTS

УКРАЇНСЬКІ ГРОМАДИ! Прийміть сейчас участь в боротьбі проти польського наїзду у Східній Галичині, жертвами на Фонд Негайної Допомоги!

УРЯД ХОЧЕ ТРИБУНАЛУ ФІНАНСІСТІВ ДЛЯ УСТАЛЕННЯ ВОЄННИХ ВІДШКОДОВАНЬ

АМЕРИКАНСЬКИЙ УРЯД ВІДКРИВАЄ СВОЇ ЗУСИЛЛЯ ДЛЯ ВРАТУВАННЯ ЕВРОПИ З СУМАТОХИ.

ВАШІНГТОН, 28. грудня. — Тревакоча від пяти днів завзята дебата над внесеннем сенат. Бори, щоб управнити та візвати президента до скликання межинародної конференції для економічних та зоружних справ, покінчилася нині нагло важними розкриттями політики американського уряду та відкликаннем внесення сенатора Бори.

Нинішна дебата почалася з того, що кількох прихильників уряду старалося наклонити сенатора Бору, щоби він відкликав свій внесок, бо він перешкаджає урядови у веденню переговорів з державами в справі скликання економічної конференції. Сенатор Бора став випитувати кождого бесідника, що він знає про сі переговори, і з часом витягнув від прихильників адміністрації досить богато інформацій. Наперед, на його запити заявив сенатор Вотсон, що вже протягом двох послідних місяців американський уряд роспустив по Европі звідунів для розвідання ситуації, а специяльно для вивідання, що держави готові зробити для полагодження ситуації. Потім, теж на його допити, сенатор Меккормик відкрив, що американський уряд старається довести до економічної конференції в Брукселі, що вже навіть були установлені речинці для конференції, але пізнійше справу відволікано, однак вона ще й до нині не зірвана. Наконець, провідник адміністраційних сенаторів та голова комітету заграничних справ сенатор Лодж заявив, що американський уряд від довшого вже часу вів через правильних дипльоматичних представників неформальні переговори щодо скликання економічної конференції для поправи фінансових умов в Европі.

Довідавшися про се все, та дiставши ясну заяву від сенатора Лоджа, що ухвалення внесення Бори може справити урядови заклопотанне, сенатор Бора відкликав своє внесенне.

СЕКРЕТАР СТЕЙТУ ГЮЗ ПРО ПОЛІТИКУ АМЕРИКАНСЬКОГО УРЯДУ

НЮ ГЕЙВЕН, Конектикат, 29. грудня. — Секретар стейту Гюз виголосив тут нині перед звичайною річною конференцією Американського Історичного Товариства промову, в котрій подав важні заяви про межинародну політику америк. уряду.

Заявив він, що Америка готова помагати Европі, коли найдеться відповідна основа для такої помочи. Американський уряд хоче помагати коло економічного відбудовання, але не має охоти вмішуватися в політичні справи, бо не хоче брати на себе політичної відвічальности за свої політичні кроки. Рівночасно американський уряд не хоче грати ролі розємного судді.

Заяву Гюза уважають важним доповненнєм заяв, які прихильники адміністрації зложили в сенаті.

ЛА ФОЛЕТ ЗАПОВІДАЄ ЗАКОНОДАТНІ ВНЕСЕННЯ

ВАШІНГТОН, 29. грудня. — Організація „Служба Народного Законодавства", котра повстала на початку сього місяця на відбувшийся у Вашінгтоні конференції радикальних членів конгресу, а на котрої чолі стоїть сенатор Ла Фолет, оголосила, що її прихильники в сенаті та палаті послів зорганізувалися в кілька законодатних комітетів, які мають розглянутися над потрібними законодатними реформами, що мають бути внесені вже в найкоротшім часі.

Таких комітетів є шість, а саме: комітет для рільництва; для праці; зелізниць та мореплавства; природних богацтв; кредитів; та комітет для податку.

ВУГЛЕВА ЮНІЯ РАДИТЬ АМЕРИКАНСЬКОМУ НАРОДОВИ КУПИТИ МАЙНИ

НЮ ЙОРК, 29. грудня. — На вечері „Ліги для Промислової Демократії" виступив К. Голден, президент 9-го округа майнерської юнії, зі заявою, що майнерська юнія виготовила заклик до американського народа, щоби він відкупив від приватних властителів копальні твердого та мягкого вугля за 4½ міліярда долярів та перебрав їх під свій неполітичний заряд.

АМЕРИКАНСЬКІ КОРАБЛІ ДОМАГАЮТЬСЯ ПРАВА ПРОДАВАТИ ГОРІВКУ НА МОРЮ

ВАШІНГТОН, 29. грудня. — Всі американські корабельні підприємства предложили спільно Найвисшому Судови Злучених Держав просьбу о дозвіл воження та продавання алькоголічних напитків на повнім морю на тій основі, що колиб їм сього заборонити, то всі пасажири будуть їздити чужими кораблями з великою шкодою для американських підприємств.

УРЯД ЗАПОВІДАЄ ОЖИВЛЕННЄ ТОРГОВЛІ В 1923 РОЦІ

ВАШІНГТОН, 29. грудня. — Департамент (міністерство) торговлі заявляє на основі даних, зібраних про американську торговлю в 1922 році, що Злучені Держави зовсім не мають причини дивитися безнадійно на торговлю в слідуючім році. На думку міністерства торговлі Америка зазнає в 1923. році великого оживлення.

СЬОГОРІЧНА КОЛЯДА НА УКРАЇНСЬКІ ПРИВАТНІ ШКОЛИ В НАШІЙ ГАЛИЧИНІ.

УКРАЇНЦІ, РАТУЙМО РІДНУ ШКОЛУ В ГАЛИЧИНІ! ЙДІМ З КОЛЯДОЮ ХАТА ВІД ХАТИ.

ЗІБРАНІ ЖЕРТВИ ВІДСИЛАЙМО ДО ОБЄДНАННЯ, 817 НОРТ ФРЕНКЛИН СТР., ФИЛАДЕЛФІЯ, НА ФОНД РІДНОЇ ШКОЛИ.

„70,000 НЕПОТРІБНИХ ЧУЖИНЦІВ В АМЕРИЦІ"

НЮ ЙОРК, 28. грудня.—Підчас виголошеного тут відчиту Джеймс Дейвис, секретар (міністер) праці, заявив, що в Злучених Державах є тепер коло 70,000 небажаних чужинців-імігрантів, як требаби відкрити при помочи реєстрації чужинців та вислати з краю.

На його думку, кромі реєстрації треба завести також оподаткованне чужинців на яких 5 до 10 долярів річно, щоби за сі гроші вчити чужинців про політичні установи краю. Міністер праці заявив, що дехто обчисляє, що в Злучених Державах є тепер коло 150,000 небажаних імігрантів, котрих требаби відправити з Америки.

СЕНАТ ПОСИЛАЄ ЖЕЛАННЄ НА УРОДИНИ ВИЛСОНА

ВАШІНГТОН, 28. грудня. — Сенатор Гарис з Джорджії вніс в сенаті резолюцію щоби сенат вислав до бувшого президента Вилсона поздоровлення з приводу його 66-літних уродин.

Резолюцію принято без одного голосу проти.

ЗАСУДЖЕНИЙ НА ХОДЖЕННЄ ДО ЦЕРКВИ

Стейтовий судця Кларенс Дерт в Мансі, Індіяна, судив Гаврея Вона за крадіж автомобіля мейора міста.

Обжалований признався до вини, і судді не лишилося нічого, хиба визначити обжалованому, кілько він має відсидіти в тюрмі. На просьбу обжалованого судця помяк і звільнив його від вязничої кари під услівем, що через цілі три слідуючі роки він не буде курити, буде ходити кождої неділі до недільної школи, а хоч раз в місяць до церкви, та буде давати відповідне удержанне свому трилітному синови.

Обжалований згодився на вирок, а судця завісив вязничу кару.

З міста Джерзівил, Илиной, доносять знов, що місцевий судця Чеймен на кождого, пущеного без вязничої кари виновника, накладає обовязок читати біблію кождого дня, ходити до церкви кождої неділі та здавати іспит зі біблії що певний, судцею означений час.

МОНАХ ПРОДАВ ІКОНУ

До Злучених Держав приїхав недавно Сергій М. Труфанов, відомий також під іменем Іліодора, Божевільного Монаха, котрий колись відогравав впливову ролю на царськім дворі. До Америки приїхав він збіднілий, а скорий упадок російського рубля обіднів його ще більше. Богатому колись Іліодорови прийшлося промишляти. В тій цїли оголосив він продаж ікони Богородиці, висадженої перлами, та хреста, теж дорого окрашеного, які він мав дістати від царя ще в часи, заким його висунув з царської ласки ославлений Распутін.

Хрест та ікону продано на публичній ліцитації за 250 долярів. Лиш розійшлася чутка продаж, а в мешканню Труфанова зявилася агенти американського цлового уряду та зажадали від Іліодора податку в сумі 80 центів. Обуреному Іліодорови представили вони, що після американського цлового закона вони не податкували ікони та хреста, бо властитель заявив, що привозить їх для власного ужитку. Після сього закона, держава не буде стягати цла, коли річий не продасться протягом трох літ від їх привозу в краю. З огляду на те, однак, що Іліодор продав ікону ще до місяця, то він обовязаний заплатити цло. На се Іліодор заявив, що він не має навіть 80 центів, бо всі гроші, одержані з продажі ікони та хреста, видав на прожиток для себе та рідні.

УКРАЇНЦІ НА МІЖНАРОДНОМУ ЮРИДИЧНОМУ КОНГРЕСІ

В липні місяці в столиці Аргентини Буенос Айресі відбувся міжнародній юридичний конгрес. В ньому взяли участь представники правничих товариств та асоціяцій 39 націй й держав. Як представник Українців на конгресі брав участь адвокат Л. Растаргуїв, який довший час живе в Лондоні, який мав мандат від уряду У. Н. Р. і від Київського Правничого Товариства. Незалежно від виступів на конгресі д. Расторгуїв умістив ряд статтей, присвячених українській справі, в місцевих часописах. Расторгуєву в його праці багато допоміг місцевий поет й політичний діяч Зовріела де Сен Мартін, який виявив себе прихильником визвольних змагань українського народу.

З ПРОЦЕСУ ПРОТИ КУ-КЛУКС-КЛЕНА

БЕСТРОП, Луизіяна, 28. грудня. — Два виновники втоплення Даниелса та Ричардса, арештовані сими днями, зложили в суді зізнання, які вмішують в топленнє 45 людий.

З тої причини загально сподіються масових арештів серед членів Ку-Клукс-Клена.

АМЕРИКА БУДЕ ВІДНОВЛЯТИ СВОЮ ФЛЬОТУ

Американський уряд рішив відновити свою фльоту, запроваджуючи на ній нові, далекострільні гармати, додаючи до покладу панцирі, охороняючі корабель від нападу з воздуха, поправляючи воздухопроводові рури, і тим подібне.

Для заведення сих новин уряд має зажадати незадовго від конгресу ухвалення 7 мілїонів долярів.

ВЕЛИКІ БУРІ НА ОКЕАНІ

Всі кораблі, що приїзджають сими днями до Америки, приносять вістки про страшні бурі, лютуючі на Атлянтійськім Океані. В пятницю, приміром, приїхав до нюйорського порту корабель „Манджурія", увесь вкритий ледом, перебувши бурю, викликану вітрюгою, що дув зі скоростю 100 миль на годину. Пасажири кажуть, що від хвилі вступлення на корабель до самого причалення вони ледво чи могли заснути на хвилю. Кількох моряків понесло тяжкі тілесні ушкодження наслідком бурі.

З Гамілтона, на острові Бермуді, доносять, що пасажирський корабель „Шовдієр", з „Ройел Мейл Стім Пекет Ко.", їдучи із Західних Індій до Нової Шкотії, осів, загнаний бурею, на скалах недалеко від Бермуди. Корабель мимо тяжкого ушкодження потрафив добутися зі скал та сплисти на за на море. З пасажирів ніхто підчас припадку не потерпів.

Коло 8-ої години в пятницю рано наспіла бездротна депеша від капітана товарового корабля „Маймотора", котрий находиться яких 60 миль від відізду до нюйорського порту, що його кораблеви грозить скоре затопленне в бурливім океані, коли хтось не поспіє на час йому на ратунок.

ТУРКИ УСТУПИЛИ ПЕРЕД АЛІЯНТАМИ

ЛІГА НАРОДІВ МАТИ-МЕ НАГЛЯД НАД НАЦІОНАЛЬНИМИ МЕНЬШОСТЯМИ В ТУРЕЧЧИНІ.

ЛОЗАННА, Швайцарія, 29. грудня. — Турецька делеґація на тутешній близкосхідній конференції уступила нині перед аліянтами і приняла їх домаганнє про охорону національних меньшостий в Туреччині.

На основі сеї згоди Туреччини Ліга Народів мати-ме нагляд над оберіганнем прав національних меньшостий в Туреччині.

У справі судження чужинців в Туреччині Турки годяться назначувати для сього лише таких суддів, котрі кінчили науки в Европі або в північній Америці і піддати їх імена до потвердження Найвисшому Судови Міжнародньої Справедливости в Газі, столиці Голяндії.

У справі нафтової области Мосул досі ще не прийшло до порозуміння.

АМЕРИКАНСЬКІ ДЕЛЕҐАТИ В ОБОРОНІ НАЦІОНАЛЬНИХ МЕНЬШОСТИЙ В ТУРЕЧЧИНІ

ЛОЗАННА, Швайцарія, 29. грудня. — На нинішньому засіданню підкомітету національних меньшостий близкосхідної конференції американські делеґати звернулись до турецьких делеґатів із зазивом у справі охорони соток тисяч збігців з Туреччини. Вони взивали Турків, щоби признали у своїй умові про помилуванне, що збігці можуть вернутись до своїх осель і не стратять своєї власности.

АМЕРИКА НЕ ВІЗЬМЕ УЧАСТИ В ПАРИСЬКІЙ КОНФЕРЕНЦІЇ

ПАРИЖ, 29. грудня. — Злучені Держави Америки не візьмуть участи в аліянтській конференції у справі німецьких „военних відшкодовань", яка зачнеться в Парижі дня 2. січня, 1923.

ПЕРЕД НОВОЮ АЛІЯНТСЬКОЮ КОНФЕРЕНЦІЄЮ В ПАРИЖІ

ПАРИЖ, 29. грудня. — На аліянтській конференції у справі німецьких военних відшкодовань, яка зачнеться тут у второк, дня 2. січня, 1923, аліянтські делеґати ще раз хотять докладно перейти ціле питанне про сі „відшкодовання".

Обговореннє сих „відшкодовань" забере чимало часу і тому кажуть, що конференція потриває найменьше тиждень а може і два тижні.

Конференція розгляне теперішнє загальне економічне становище Німеччини і справу помочі в її фінансовій кризі міжнародньою позичкою. Відтак розгляне теж справу мораторії (продовження речення сплати) для неї; і вкінці питаннє, на який час слід би признати їй мораторію.

У жадному з тих питань немає згоди між аліянтами. Звісно тільки, що Франція противиться рішучо зменьшенню суми „военних відшкодовань" Німеччини для аліянтів, і колиб другі аліянти при сьому вперлись, так се може бути притокою, що і ся аліянтська конференція ще раз розубється.

ПРОДАЮТЬ АМЕРИКАНЦЯМ ФАБРИКОВАНІ „СТАРИННОСТИ"

ЛОНДОН, 29. грудня. — В тутешньому суді була нині розправа проти торговця старинностями за обман.

На суді виявилось, що він підробляв старинні меблі, дивани і порцеляну і продавав по високих цінах подорожуючим Американцям яко оригінальні старинні річи, збережені цілими віками.

Знавці кажуть, що в лондонських торговлях старинностями є 60% підроблених „старинностий".

МОСКОВСЬКІ БОЛЬШЕВИКИ БУДУЮТЬ „ЗЛУЧЕНІ ДЕРЖАВИ СВІТА"

МОСКВА, столиця Московщини, 29. грудня. — Московські большевики хотять створити „Злучені Держави Народів" із сильною центральною (осередньою) владою в Москві та місцевою самоуправою для поодиноких країв.

Такий плян вони видвигнули на „всросійському зїзді советів".

Один большевицький делеґат з того приводу на зїзді говорив:

„Америка зачала з 13 стейтами, а тепер має 48. Ми-ж зачинаємо з 12-ою частиною усього людства і з 7-ою частиною земської кулі, тож хто може знати, де ми скінчимо?"

В тому новому пляні є гадка викинути назву „Росія", а заступити її іншою, загальною. Покищо ті „Злучені Держави Світа" чи „Союз Народів" не мати-ме ані одної ані другої назви, а тільки звати-меться „Обєднана Соціялістична Советська Република" або подібно, але пізнійше назва може змінитись на більше загальну.

НЕ ХОЧЕ ВІДДАТИ СЕМЕНОВУ ГРОШИЙ

ТОКІО, столиця Японії, 29. грудня. — Сибірський отаман Семенов заскаржив до тутешнього суду Москаля Михайла Павловича Сошіягіна о віддачу гроший. Він тому 2 роки вложив був на його імя в тутешньому банку гроші, з яких ще осталось 1,000,000 ен ($500,000). Тепер Сошіягін не хоче Семенову віддати сих гроший, кажучи, що се не його власність але російського народу.

"SVOBODA" (LIBERTY)
FOUNDED 1893.
Ukrainian newspaper published daily except Sundays and holidays, at 83 Grand Street, Jersey City, N. J.
Owned by the Ukrainian National Association, Inc.
Edited by Editorial Committee.
Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jersey City, N. J. on March 30, 1911, under the Act of March 3, 1879.
Acceptance for mailing at special rate of postage provided for in Section 1103 of the Act of October 3, 1917, authorized July 31, 1918.

SUBSCRIPTION RATES:		ПЕРЕДПЛАТА.	
Three cents the copy.		Поодиноке число три центи.	
One year	$ 7.00	На рік	$ 7.00
Six months	$ 3.75	На пів року	$ 3.75
Three months	$ 2.00	На три місяці	$ 2.00
Foreign and Jersey City Rates.		В Джерзи Сити і загравицю.	
One year	$10.00	На рік	$10.00
Six months	$ 5.00	На пів року	$ 5.00
Three months	$ 2.75	На три місяці	$ 2.75

За кожду зміну адреси платиться 10 центів.
Телефон „Свобода": 498 Montgomery. Тел. У. Н. Союза: 1838 Montgomery.
За оголошення редакція не відповідає.
З Канади належить висилати гроші лише на т. зв. Foreign Money Order.
Адреса: "SVOBODA", 83 GRAND STREET, JERSEY CITY, N. J.

ПАМЯТАЙТЕ НА
ФОНД НЕГАЙНОЇ ДОПОМОГИ РІДНОМУ КРАЄВИ.

Українські громади в Америці! Бороніть Рідний Край, памятайте на Фонд Негайної Допомоги. Складайте жертви громадно і сейчас, а шліть їх до:

DIPLOMATIC REPRESENTATIVE OF GALICIA,
411 Southern Building, Washington, D. C.

ЩЕ ОДНА СПРОБА ЗАПОБІГАННЯ СТРАЙКАМ.

З міста Петерсону в стейті Ню Джерзі, котре прозивають також шовковим містом, прийшла вістка про нову спробу полагодження непорозумінь межи підприємцями та робітниками. Сущною частиною нового пляну є комітет, зложений з 25 представників робітників та 25 представників фабрикантів, який має рішати всі суперечні питання межи обома сторонами. Плян ріжниться від подібних плянів, заведених попередно в деяких других промислах, тим, що крім представників робітників та фабрикантів мають до комітету входити ще представники „публичної опінії" (також в числі 25 людий).

Ціль призиання представників „публичної опінії" очевидна: При подібних попередних спробах комітети, зложені виключно з підприємців та робітників, були занадто розділені на два противні собі табори; одна сторона підозрівала кождий крок другої сторони, унеможливлюючи порозуміння. Таку практику, приміром, перейшов промисел відливання печий, в якім робітнича юнія та товариство фабрикантів ще в 1891. році згодилися рішати непорозуміння межи собою на спільнім комітеті, зложенім з однакового числа робітників та фабрикантів. Сю недостачу петерсонський плян хоче оминути в той спосіб, що межи робітників та фабрикантів, котрі з природи економічних умов мусять бути собі ворожі, впроваджує ще один чинник, за який обі сторони надіються, що він буде ділати згідливо, буде мирити обі сторони, буде немови смаровило на карбах. В той спосіб робітники та фабриканти малиб рідше зривати зі собою переговори, а тим самим стануть рідшими страйки та локавти.

Такі надії покладають петерсонські шовкові робітники та фабриканти на новий плян. Чи здійсняться вони, трудно сказати тепер. Лише практичне життє може показати повні практичну вартість пляну. Аж по кількох роках досвіду буде можна осудити, на скілько петерсонський плян допоміг до заведення промислового миру з вічно неспокійнім шовковим промислі. Нині, однак, вже можна сказати, що одна новина пляну буде без сумніву мати корисний вплив. Се постанова, що в боротьбі межи робітниками та фабрикантами має брати участь і широка публика. Добре буде, що „публика", чи публична опінія, яка не один страйк рішила, буде вмішуватися на будуче більше приготована до рішення таких питань. Місто уривкових вісток, схоплених на похапци в час страйку з газет, звичайно ворожих страйкарям, стане спокійне інформоване, заздалегідне приготоване та розважне важенне спірних питань. Через те можна зрозуміти, чому юнія і шовкові робітники згодилися на новий плян.

ГИНЕ УКРАЇНА ПІД БОЛЬШЕВИЦЬКИМ ЯРМОМ.

(Лист зі Львова до Америки).

До Високоповажаних Панів: Впр. о. В. Турули, Впв. п. Івана Дашевського, Впв. п. Дмитра Мороза.

Сердечно дякуємо за дар $37.15 для „Голодної України" (Про залучені гроші для живих гробів (видавництва) ми інтересовані повідомили). Саме нині виміняли їх і зараз за доплатою перевели на доляри, а завтра висилаємо живність на Україну, де ДУЖЕ ТЯЖКЕ життя.

Подаємо Вам короткий вимік з листу, який насів до нас з Києва:

„Життя дорожає з дня на день, бо транспорт погано працює, все вивозять збіжжа з України до Москви. **Продавлог дуже високий і хоть був деякий врожай, мало що залишилось у селян. Продають худобу, щоб за неї не платити налогу.** Вигідно мати землю в пять десятин, а хто має більше, той майже все отдати мусить, бо налог взимається по прогресії. **Селянин, що зібрав 240 пудів, повинен віддати 200, та ще масло, яйця, сало і т. п. Стогне Україна, в магазинах не вистачає нової товару, а тільки Жиди можуть купувать. Москва та Київ стали Бердичевом*).** Платня за навчання страшно високо — 300 міліонів. Наше студентство цілком не знає, що робити. На посаду вступити не можна, бо всюди скорочення штатів, з дому привезти не можна, бо взято в продналог та і везти тяжко. **Окрім того дуже переляканий страшними розстрілами укр. молоді. Думаю, що осенню буде краще, але вийшло навпаки".**

Уповажнюємо Вас помістити сю вістку в часописах, а може вона промовить до милосерних сердець краще, чим наші слова. Знаємо, що і в наших Земляків у свобідній землі Вашингтона не переливається від достатків, то всеж годі не завважати, що наше життя не в порівнанню тяжке, а нема дня, щоби не треба було дати чи на вдовиці та сироти, чи на „Рідну Школу", чи на захоронки, інвалідів, вязнів, яких тисячі поневіряються по тюрмах.

Спасибіг за підмогу! Нехай Вам Бог зішле добра сторицею! Просимо не забувати на нас і помогти перетривати воєнне лихоліття.

Клонимося низько і остаємо з глибоким поважанням.

Др. Кирило Студинський,
За Комітет „Голодній Україні"

*) Бердичів звісний з того, що повний Жидів.

К. Лаврінович.

СЕЛЯНСЬКА ПРЕСА НА УКРАЇНІ.

(Журналістична замітка).

Ще з-за часів столипінської реакції жива народня думка вперто шукала свого виразу, і раз у раз знаходила його в формі друкованого слова, хоч як воно переслідувалося. Особливо важко приходилося українському селянству та робітництву, яке довший час ніяк не могло спромогтися на свій власний орган. Революція 1905 року, яка все-ж таки дала деякі „свободи" для інтелігенції, в памяти селянина й робітника залишила спомини про карні експедиції і під вражінням цих споминів ніхто не насміявся висовуватися наперед, боючись опинитися денебудь на Камчатці, або на Сахалині...

Тільки вже в 1909 році, коли став ширшати кооперативний рух, заворушилося селянство і звідусіль почулися голоси про необхідність селянського часопису, який разом з тим заступав-би інтереси і робітництва. Першим таким часописом був селянсько-робітничий тижневик „Слово", який виходив у Київі під редакцією відомого публициста С. Петлюри. Одначе, цей тижневик не проіснував довго, бо помимо того, що на нього як з „рога достатку" сипалися адміністративні кари, він був занадто одноболким, попавши під вплив партії українських С.-D., котрі використовували його для своїх партійних цілий.

Більш вдалим, бо цілком безпартійним, був суто селянський тижневик „Село" під редакцією проф. Михайла Грушевського, який став виходити в кінці 1909 року і проіснував до весни 1911 року, коли підчас Шевченківських свят був закритий по розпорядженню губернатора за вміщення „крамольної" статті, якою являлася сама звичайна біографія Шевченка. Цей тижневик був одним з найбільш вдалих і залишив після себе незатираємий слід в памяти селянства, яко один з перших промінів світла, що освітлював злиденне й невільниче життя.

Часопис „Засів", який під зміненою редакцією став виходити замість „Села", не зміг проте замінити його і своїм сумістом, далеко не популярним змістом зовсім витратив ту симпатію, яку придбало серед селянства „Село", і так по півтора-річнім існуванню, за браком матеріяльних засобів", якось непомітно перестав виходити.

З початком 1913 року заходами товариства „Український Агроном" став виходити найбільший по своєму розміру „літературно-просвітний і політичний" тижневик „Маяк", який призначався для „селянства і робітничої" інтелігенції. Одначе, цей часопис був найбільше розповсюджений серед самих глухих закутків всієї України. Його читали однаково — селяне і робітники, інтелігенти і малограмотні, бо кождий з них знаходив там щось для себе і для кождого „Маяк" став „своїм" часописом. Маючи в складі своїх співробітників цілий ряд визначних літературних та спеціяльних сил, ніколи не закривав ходу молодим силам, що повставали з народу, і завжди давав їм належне місце. Завдяки цьому, серед сучасних письменників раз у раз стріваємо таких, що свою появу на світ виключно приписують „Маякові". Але, на жаль великий, цьому часописові не прийшлося довго істнувати, бо вибухла світова війна і московські сатрапи, боючися „мазепинства", в першу чергу припинили його. Гурток співробітників, бажаючи не допустити до руїни так добре налагоджену справу, пробував замість „Маяка", видавати тижневика „Згоду", але вже на другім числі прийшлося залишити цю думку, і так настав довгий період смутку та печалі народньої, коли, окрім розмузданого — диких, соромицько — безглуздих пісень московської салдатні, нічого иншого не було чути. Це був період того духового присмерку, коли не тільки темна народня маса, але й свідомі одиниці, вже починали сумніватися в справедливости своїх вимог і корилися жорстокій необхідности. Про сути цього настрою, який запанував тоді в колах української інтелігенції, найкраще може свідчити стаття вище згаданого редактора „Слова" С. Петлюри в московському місячнику „Украинская Жизнь", в якій він знаходив единий вихід в перемозі „русского оружія"... Московські україножери радісно хапалися за подібні заяви і охоче сприяли їх авторам займати теплиньні посади в ріжних установах „Союза Гарадов" та „Союза Земств", а в тойже час конфіскували навіть українські черепки. Нарід хоч і бачив це все, та не дуже розумів і покірно приносив себе в жертву Московському Молохові...

Тільки вже революція принесла оздоровлення недужім і висунула їх на поверхню того хвилюючого моря, що називається масою. Ця-ж маса була справжнім творцем революції, бо про революцію тоді менше всього думали якісь там „партії", виключаючи большевиків, котрі завжди заявляли себе активними революціонерами. Зрозуміло, що селянство з перших-же днів революції, яко революційна маса, стало на чолі всього національного визвольного руху, стихійно прямуючи до своєї Державности і не його вина, коли кепські проводирі завели на манівці і покинули тепер на поталу ворогові. Тоді-ж селянство було міцним цілком чорноземного грунту, а тому гостро відчувало свої духові потреби і нашвидку, яко дозволяв революційний час, старалося задовольнити їх. Це знову таки **преса**...

Але раніщ ніж говорити про пресу нашого селянства революційної доби, мушу згадати ще про один селянський часопис, який почав своє існування раніше всіх инших селянських видань і який зявився під час революції і існував ще на віть в літку 1920 року, коли вже не існувало ні одне періодичне селянське видання, що повстало в революції. Про „Світову Зірницю", як називався цей часопис, ріжно можна говорити. Його ніяк не можна зачислити до згаданих селянських видань, але, одначе, не можна відмовити йому в де яких користних наслідках його істнування.

З ініціятиви невеличкого гуртка польських панів українофілів, ще з осени 1906 року став виходити у Могилеві на Поділлю „просвітний селянський" тижневик „Світова Зірниця", яку редагував відомий на всьому Поділлю кооператор Іоахим Волошиновський, людина надзвичайно чесна, працьовита і глибоко-демократична. Одначе, неясність становища до найбільшого селянського питання, як земельна реформа, а поза тим — московська ортографія, якою друкувалася „Світова Зірниця", стали на перешкоді її розповсюдженню, так що поза межі Поділля вона майже й не виходила аж до 1911 року, коли була перенесена до Київа.

У Київі „Світова Зірниця" змінила правопис на загально прийнятий і значно покращала з боку змісту, друкуючи прегарною народньою мовою статті про кооперацію та сільське господарство, а також простенькі оповіданнячка самих-же читачів. Мало по малу „Світова Зірниця" стала знаходити собі прихильників по всій Україні, але віна зробила з нею те саме, що і з иншими...

З початком революції „Світова Зірниця" відновилася, яко двохтижневик, але за браком читача вже в кінці 1917 року перестала виходити. Очевидно бувші читачі вважали тепер більш доцільним читати те, що було **сучасним**, а не **минулим**, якого так уперто притримувався цей часопис. Ще раз, здається, останній „Світова Зірниця" появилася в Камянці. Подільському весною 1920 р., підчас перебування там польських військ. На цей раз в ній ясно й одверто писалося про „необхідність учитися в Поляків" і завзято боронилися інтереси відомої організації польських панів п. н. „Straż kresowa". Підчас відходу польських військ, разом з ними відійшов до Варшави і редактор „Світової Зірниці", де перебуває і досі, почуваючи себе „тільки поляком" і жалкуючи, що „стільки змарновано праці"...

„Кождому своє"... — кажуть, що народнє прислівя і його як найкраще можна пристосувати до оцінки окремих селянських видань, а особливо тих, що зявилися в революційні часи.

Перше місце з усіх видань безумовно займає щоденна селянська газета „Народня Воля", орган селянської організації „Селоспілки", основу якій поклав перший Всеукраїнський Селянський Зїзд, що відбувся в перших днях травня 1917 року у Київі.

Перша редакція цієї газети складалася наполовину з кооперативних діячів та членів Центрального комітету „Селоспілки", що як найкраще сприяло її розвиткові, бо при такому складі редакції могли приймати участь найвизначнійші літературні сили, які тільки співчували селянству. Одначе, через якийсь час перевагу взяла партія С.—Р., під значний вплив якої попала й сама „Селоспілка", а з того часу газета до деякої міри стала „есерівською" і тим самим стратила своє значіння, яко суто селянського органу. В числі співробітників „Народньої Волі" були — М. Грушевський, Микола Вороний, Грицько Чупринка, П. Христюк, М. Ковалевський, М. Шаповал і богато инших відомих наших письменників і громадських діячів. Але, всеж таки, більшість її співробітників складалося з самого селянства, яке постійно горнулося до свого органу аж до тої часу, заки не розпочалися „партійні деференціації", які відбилися на напрямі „Народньої Волі". Почавши з гасла „федеративности", несподівано проголосила гасло „самостійности", яке пізнійше було замінене гаслом „радянства", що одначе не виявилося сталим і вся справа закінчилася „отаманством". Говорити про „Народню Волю", це знавище — говорити про становище самої „Самоспілки", яко політичної організації, яка на протязі 3-х літ революції весь час йшла за поводом Партії С.—Р., хитаючись між її „течіями" то на ліво, то на право, ніяк не можучи знайти власного грунту. Тримаючись гасла „федеративности" на протязі майже всього 1917 року, „Народня Воля" з початком 1918 року стала на грунті самостійности, завдяки чому підчас першої большевицької навали на Київ, мусіла разом революційним урядом податися в мандри і перенеслася до Житомира, де вийшло шість чисел. З приходом союзних, австро-німецьких військ, повернулося до Київа, де підчас гетьманського перевороту була закрита з наказу міністра внутрішних справ Ігоря Кістяківського, а редакційне майно розграбувала „державна варта". „Селоспілка" притихла, політичні проводирі якось стали осторонь, але селянська маса на те не зважала й звідусіль чулися болючі запитання — куди ділася „Народня Воля?"... Зважаючи на це, група співробітників з власної ініціятиви відновила її виданя, яко тижневої газети, яка виходила під редакцією Клима Поліщука і Сергія Пилипенка геть аж до повстання Директорії. В часи Директорії вона стала знову щоденною газетою, але вже немала попереднього поспіху, бо в самій редакції перемогла „Ліва течія" і замість певного гасла самостійности, стало гасло „влади рад", яке однак невпрямувало її існування і вона була негайно „ліквідована" в перших-же днях „радянської влади"... Як за гетьмана, так і за большевиків, редакційне майно частково було награбоване червоноармійцями, а частково перейшло до розпорядимости большевицької щоденної газети „Сільська Комуна", яка мала намір замінити собою „Народню Волю". На щастя, цеї газети селянство рішучо не схотіло не тільки передплачувати, але й навіть даремне одержувати, через що саме через два місяці вона перетворилася на офіційну газету київського „совета" п. н. „Большевик", стала писатися виключно московською мовою, не потрібуючи більше завилювати до українського селянства. — До українського селянства „влада рад" вважала за більш доцільне звертатися за посередництвом червоноармійських відділів, ніж при посередництві якогось там друкованого слова. — Властиво це факт протверезив „ліву течію" селоспільчан і вони організовано подалися до Камянця, де в часи найбільшого розквіту т. зв. „отаманщини" відновили і „Народню Волю", котра з новими гаслами загальної „отаманщини" непомітно скінчила своє існування серед нечуваних партійних інтриг та загальної руїни.

Доля „Народньої Волі", як і доля самого селянства. Було богато світлих поривань, палких бажань і відчайдушного захоплення, але за браком основного провідної думки, за відсутністю ясно наміченої мети, все скінчилося умно...

Не менш сумна доля й другої селянської газети п. н. „Селянське Слово", що почала виходити скоро після гетьманського перевороту і завмерла в часи повстання Директорії. „Селянське Слово" виходило двічі на тиждень, яко „Просвітно-економічна" селянська газета при ближчій участи Д-ра Д. Донцова і носила на собі ознаки явного впливу Партії Українських Хліборобів — Демократів. Ця партія являлася найбільш певною з національно-державницького боку, але на жаль великий зовсім не користувалася симпатіями серед розагітованої селянської маси, через-що саме не мала поспіху й ця, прегарно редагована, дійсно селянська газета. Те, що вона не була органом гетьманської влади, що їй не раз закидали соціялісти, стало ясним лише тоді, коли гетьман покинув справи до Москалів і Директорія розпочала свої змагання. „Селянське Слово" одверто виступило проти гетьмана, але про це якось усі забули згадати тоді, коли викидалися міліони народних грошей ріжним партійним „журналистам" на видання якихсь невідомих нам і досі „селянських" та „робітничих" газет.

Подібне щось ділялося з виданням „селянських" газет на провінції, які в більшости виходили коштом повітових організацій „Селоспілки", або — повітових народних (бувших земських) управ. Таких, суто селянських, газет на провінції було більше десяти і, — як це не дивно, — більшість з них виходило в 1918 році, себ-то в часи „гетьманської реакції"...

За деякими винятками, все це був зіпсутий папір, який немилосердно задруковувався „розами" містечкових паничів та безладними передруками із київських газет, які часто нарікали на провінцію за „невміле використовування" їх матеріялу...

З таких провінціяльних газет звертали на себе увагу — „Молот", щоденна селянська газета в Житомирі, „Рідний Край", газета повітової народньої управи в Гадячі, (двічі на тиждень під редакцією відомої письменниці Олени Пчілки) „Звенигородська Зоря", у Звенигороді і „Провесінь", у Лохвиці. Це були дійсно селянські часописи, які чудово освітлювали потреби місцевого життя, а також добре інформували своїх читачів про те все, що найбільш цікавило їх тоді.

Инше положення займали тижневики, відомі в більшости під назвою „літературно-політичних, громадсько-просвітніх та економічних журналів", які містили в собі літературні матеріяли більш сталого характеру, ніж те, чим живилися газети. З цього можна було спостерегти, що наш селянин більше любить щось стале і серйозне, ніж те, що на газетярськім полі вважається „актуальним" або „сензаційним"...

Такими виданнями були тижневики: **„Народня Справа"**, видання Всеукраїнського союзу земст: **„Село"**, видання подільської народньої управи; „Наше Село", видання Селянського Т-ва „Самоосвіта" в Одесі; „Волинська Народня Газета", видання Волинської Народньої Управи: „Чернигівська Земська Газета", видання Чернигівської Народньої Управи.

Недивлячись на те, що всі ці видання видавалися коштом офіційних установ т. зв. народньої самоуправи, всі вони були настільки оригінальні по своєму змісту, що кожду з них приходиться згадати окремо, тим більше, що значіння їх далеко більше, ніж тих видань, що мали характер газети.

Перше місце серед цих видань безумовно належало тижневикові **„Народня Справа"**, який почав виходити у Київі з початку 1918 року і виходив геть аж до часу відходу Директорії з Київа до Камянця. „Народня Справа", ідучи слідами передвоєнного „Села" та „Маяка", зуміла не тільки зеднати навколо себе всі визначні творчі сили центру, але й притягла до себе численну участь культурницьких сил ріжних місцевостей України, завдяки чому стала найбільш популярною і досягала до найглухіших закутків навіть Волинського Полісся. Ближчу участь в співробітництві, яко члени редакційного комітету, приймали: В. Дорошевич, С. Петлюра, Шаравський, О. Янко і К. Поліщук. Програмовий зміст тижневика був не стільки спеціяльний, скільки **універсальний** і поміщав сто обовязкових відділів народньої освіти, кооперації та господарства, містив у собі прекрасний відділ літературний, в якому поруч творів відомих письменників, містилися лішні зразки сучасної народньої творчости.

Не менше популярним був тижневик Подільської Народньої управи **„Наше Село"**, який почав виходити в середині 1917 року, коли в Камянець прийшли Поляки і коли відновилася „Світова Зірниця". Що до змісту „Села", то воно далеко оступало перед „народньою справою", але за те чудово відбивало на своїх сторінках життя Поділля, освітлюючи його переважно з національної точки погляду.

Тижневик **„Наше Село"**, при ближчій участи В. Пісничевського, не дивлячись на те, що виходив у такому „міжнародньому" місті, як Одеса, на протязі одного (1918) року свого істнування зумів стати досить популярним по всій Україні, завдяки співробітництву таких відомих письменників, як Д-р О. Луценко, С. Шелухин та богато ин., літературних сил, що надсилали свої праці з Київа.

Тижневик **„Волинська Народня Газета"** головним чином заслуговувала тим, що широко освітлювала богату минувшину Волині й переконуючо навертала заблуканих Волиняків на шлях національної свідомости. Низка спеціяльних розвідок з минулого Волині, а також довгий ряд народних легенд та переказів, які знайшли собі місце на сторінках „Волинської Народньої Газети", зостануться назавжди цінним матеріялом для майбутнього історика нашого сучасного життя.

Тижневик **„Чернигівська Земська Газета"** істнував літ 10 з перед війни, але став літературно-просвітнім часописом тільки під час революції. До того-ж часу, крім протоколів земських засідань та офіційних дописів статистичного відділу кореспондентів, нічого иншого не містив у собі. Але з початком революції він основно переформувався в народний просвітний часопис, залишивши тільки одну стару назву.

Так як майже ціла третина Чернигівщини уявляє собою збірну мішанину з Москалів, Українців та Білорусів, то „Газета" ясно заявила, що в інтересах цілости української нації буде-б більш доцільним перевести межу між цею збіраниною та справжнім українським населенням, від чого могла бути лише одна користь.

Цілком можливо, що всі ці видання щасливо істнували-б і розвивалися й досі, бо грунт для їх істнування був цілком забезпечений, як би так не насунула на нас московська орда зі своїми „сільськими комуністами" та „большевиками", яка поклала всьому трагічний кінець, зруйнувавши міста і знищивши села до того ступня, коли навіть не може бути й мови про яке-б то не було духове життя краю, не тільки що ми могли говорити щось про селянство. Селянство переживає свої чорні дні, як переживало їх в часи руїни, бо таксамо, як і тоді, ніхто не є певним за своє життя і так само відбувається переселення з місця на місце тих, що відірвалися від свого грунту і яких голод заставляти напором проти того всього, що являється основою мирного життя.

Отже, не диво, що й підупала сама духовість народня, якої не міг убити навіть жорстокий царат, а яку так важко припинила сучасна руїна під привабливими гаслами революції.

Та як би не було, але коли-б тільки зявилася змога вільно дихнути, т овсе це напевне відродилося-б знову, тим більше, що корінь його сягає в глибічнародньої душі, яка щойно почине відчувати себе, і коли я згадую за недавно минуле української селянської преси, так виключно для того, щоб в майбутньому це придасться для тих, хто схочуть її відродити...

Львів, 4. грудня, 1922.

АМЕРИКАНСЬКІ ВИДАННЯ:

Календар Українського Н. Союза	50 цнт.

КРАЄВІ ВИДАННЯ:

Календар „Просвіти"	75 цнт.
Календар „Дніпро"	35 цнт.
Календар „Будяка"	25 цнт.

Замовлення висилайте враз з грішми на адресу:
"SVOBODA", 83 Grand St., JERSEY CITY, N. J.

СЕ Й ТЕ.

Богатий інтернаціонал.

Як подають комуністичні ґазети, большевицький комісар Зіновєв мав так говорити на четвертому конґресі так званого комуністичного інтернаціоналу в Москві:

„Найбільші трудности (одна ніби-українська ґазета місто „трудности" пише „труднощі") американського комуністичного руху полягають в проблемі погодження леґального з нелеґальним. В Америці ми маємо великий професійний (трейд-юнійний) рух і комуністичну партію зі сильною боротьбою межи фракціями".

Як видно, московські робітники вийшли з четвертого комуністичного зїзду з вражінєм, що большевики мають в Америці величезний вплив в промислових юніях. Вони певно ще й до нині певні, що американські трейд-юнії се все „свої", большевицькі.

Вони й не знають, що большевики се той хазяїн, що чваниться богацтвом на тій основі, що його сусіда чотирома волами оре.

Большевики думкою богатіють.

На тім самім зїзді мав Троцький перечисляти такі користи з большевицької революції:

„Земля в наших руках; велика промисловість ми знаціоналізували; в наших руках переносні средства; в наших руках вовнішна торговля; в наших руках червона армія; в наших руках адміністрація й школа".

Трохи згодом він додає до землі, що селяни були невдоволені з комуністичної політики і що комуністи були примушені завести для селян нову економічну політику.

Далі, немов для пояснення своєї перехвалки про велику промисловість, котру комісарі знаціоналізували, Троцький каже, що большевики не мають капіталу.

„Ми бідні", — каже він коротко, характеризуючи влучно вислід большевицької політики.

Читаючи далі, так і видно: Бідні, але гонорні. Біднота, але побіда.

Головний сук

В чімже головна побіда большевизму?

Троцький каже:

„Головним політичним заданнем пролетаріяту завоювати політичну владу".

Себто що так голод, біднота, нужда селян і робітників, голодова смерть міліонів? Коби лишень жмінка комісарів джаби мала. То вже побіда пролетаріяту.

Їхні герої.

Після донесень большевицьких ґазет, на відбуваючімся у Львові суді громадки комуністів мала скластися така розмова межи предсідателем трибуналу та обвиненим Круліковським:

„Предс.: Але вчера між иншим Ви нам сказали, що заданнем комуністів є безоглядна боротьба з буржуазією, з урядом як представником тої буржуазії, і Ви говорили, що треба повалити правлінне буржуазії в тій державі. Тут сказане те саме, що надійшов вже час, щоби положити кінець правлінню буржуазії. Далі сказано, яким способом се все має бути доконане, а саме через розброєннє війска і поліції, через утвореннє революційного трибуналу. Се в загальних рисах погоджуеться з тим, що Ви сказали вчера.

Обв.: Я сказав, що змагаємо до організації робітників. Політична організація, а справа Робітничих Рад — се речі цілком ріжні. Робітничі Ради мають ввійти в життє тоді, коли наступить момент обняття влади. Так було вже раз у Польщі за уряду Морачевського. Коли більшість є на нашій стороні, тоді робітники мають право домагатися уступлення буржуазії або зневолити її до сього силою.

Предс.: Навіть збройною силою?

Обв.: Так, навіть збройною силою.

Предс.: Ви сказали нам, що не мали наміру головної зради?

Обв.: О скільки ходить о цілість держави, то ні.

Предс.: Отже се не годиться з иншим Вашим твердженнєм. Ви кажете: Ми не звертаємося проти цілости держави, тільки маємо намір повалити правлінне буржуазії. З другого боку кажете, що все, що ухвалить Комуністичний Інтернаціонал, се для вас обовязкове.

Обовязкове для кождої секції.

Предс.: Отже якби Інтернаціонал ухвалив повалити польську державу, то чи се було би вашим обовязком?

Обв.: Якби Інтернаціонал ухвалив засади, незгідні з основними прінціпами комунізму, спроневірився своїм цілям"..

Обвинений Круліковський є членом „комуністичної партії Східної Галичини", і його слова не можтьу нічого инчого значити, лише таке:

„Комуністична партія Східної Галичини" стоїть за комуністичною державою, в склад котрої має увійти Східна Галичина. Для такої держави Круліковський та йому подібні почувають себе в праві судити та розстріляти буржуазію, очевидно українську „буржуазію", себто українських інтеліґентів та свідомих селян. І одно й друге признає їм так званий комуністичний інтернаціонал в Москві. Колиб однак сей московський інтернаціонал ухвалив, що польська держава себто така, як вона є нині, отже зі Східною Галичиною, розбити, примiром через відлученнє Східної Галичини, то тоді члени „комуністичної партії Східної Галичини" малиби право признати таке рішеннє за противне **комуністичним** засадам і, очевидно, поступити проти нього.

Ось таке становище в справі Східної Галичини займають члени „комуністичної партії Східної Галичини". Ось такої політики придержують ті герої, яким українські наймитські ґазети в своїй рабській прислужности для Москви посвячують цілі сторони.

Справді, бігла собака за возом, побіжить за саньми. Служив раб Москві, послужить і Варшаві.

ЗАЧНІТЬ КУПУВАТИ ТЕПЕР

MAGNOLIA

і

STAR MILK

ЩАДІТЬ ПРЕМІЙОВІ КАРТКИ НА ЦІННІ ПРЕМІЇ.

Пішліть на котру небудь адресу на противній стороні премійової картки по ілюстровану премійову лісту.

„Виплатиться щадити премійові картки".

МУНІЦИПАЛЬНІ ВИБОРИ В МІСТАХ МАНІТОБА (В КАНАДІ)

Муніципальні (міські) вибори в Манітобі відбулися в ріжних муніціпалах 19. грудня. На 5. грудня відбули ся номінації і вислід їх, як довідуємося, в муніціпалаь де Українці становлять перевагу, є такий: — в Бифрост — на війта Г. Рудько, на консілменів — М. Брославські, Т. А. Паламарчук, І Петращак і А. Овчар; в Бирч Ривер — на консілменів А. Гуцал і М. Муха; в Фішер Бренч — на косілменів П. Сеньків і М. Пригроцькі; в Гілберт Плейнс — на війта — Андрій Неґрич, на консілмена П. Оліярник; в Гімлі — на війта Стефан Сіґнатович, на консілменів Юрко Вавриков і Микола Стебняк; в Крузбурґ — на війта — Василь Гуменний і Антін Смеречанський, на консілменів — Яків Бойчук, Іван Хлопецькі, Стеф. Вівсянські і С. Гуменьчук; в Плезент Ривер вибраний консілменом через аклямацію п. Соловій; в Росбурн — на консілменів — С. Карпяк, Ів. Вербовецькі; Ів. Головацький, С. Ничак, Л. Процик; в Сент Клемент — на консілменів М. Мерко, Ф. Гладій; в Шел Ривер — на консілменів — В. Сорочук, І. Гаврилюк; в Спрінґфілд — І Б. Боднар, Г. Г. Василик; в Давфін — на консілмена Павло Савчин і Я. Ґняздовський; в Стюартборн на війна — Никола Ілюк і Йосиф Кулачковський; на консілменів — Юрко Ткачук, В. Запорожан, Я. Микитюк, Ю. Скрумеда, Н. Сопівник і Ів. Трач.

ROYAL MAIL

ДО АМЕРИКИ

Зробіть приготования тепер спровадити Ваші родини до Злучених Держав через ROYAL MAIL.

Знаменита обслуга для українських пасажирів; добрий харч і чисті кабіни для всіх.

Дуже догідні, поспішні кораблі часто відїзджаючі:

ORDUNA ORCA
ORBITA OHIO

Відїзджати можна з всіх европейських країв.

Пишіть по брошуру. По дальші інформації удавайтесь до:

ROYAL MAIL STEAM PACKET COMPANY,

SANDERSON & SON, Inc., Агенти,
26 Broadway, New York.
117 W. Washington St., Chicago.

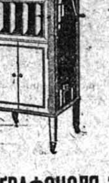
„СВОБОДА"

одинокий український дневник у Львові.

Адреса: ЛЬВІВ, РИНОК 10, СХІДНА ГАЛИЧИНА.

Передплата: $3.00 на чверть року; $1.00 на 1 місяць.

Columbia

На ліво є представлена „КОЛЮМБІЯ" Ґрафоноля, тип Л-2, викінчена взір англійського червоного дуба й американського оріха. Заосмотрена девятьма гарними альбумами на рекорди. Ціна $175.00.

На право є представлена „КОЛЮМБІЯ" Ґрафоноля, тип Д-2. Викінчена на взір червоного і золотистого дуба, пареного дуба й давного англійського дуба. Ціна $60.00.

ҐРАФОНОЛЯ З РЕКОРДАМИ КОЛЮМБІЯ, РОБИТЬ ДІМ ПОВНИМ ЖИТТЯ

Ці що були щасливими набути ґрафонолю на Різдвяні Свята, будуть щасливими через цілий рік, бавлені оживляючими танцями й веселими піснями.

Коли Ви не є одним з тих, то не збороняйте собі й свому домови доброї музики, але сейчас ідіть до доставця Колюмбії а він докаже Вам як уміркована є ціна. Запитай щоб переслухати слідуючі гарні кавалки й переконатися яка гарна музика чекає на Вас в рекордах Колюмбія

10 ЦАЛЬОВІ ПО 75 ЦЕНТІВ.

E 7751 — Українські потпурі Ч. 1 / Колюмбія Українська Орхестра / Українські потпурі Ч. 2
E 7307 — Небо і земля. / Укр. Церковний Хор / Нова радість стала.
E 7750 — Жидівка вихристка / Д. Медовий, тенор. / Новобранці.
E 7259 — Ірод цар. / Укр. Церковний Хор / Вселенная веселися.
E 7523 — Українські потпурі. / Колюмбія Укр. Орх. / Українська полька.
E 7095 — На мисті. Українське Комічне Тріо. / На суді.
E 7457 — Віють вітри. / Д. Медовий, тенор. / Думи мої.
E 7094 — Молитва з „Запорожець за Дунаєм". / Д. Медовий, тенор. / Іван Карась.
E 7308 — В яслах лежить. / Укр. Церковний Хор / Радуйтеся усі люде. / Укр. Церк. Хор
E 6032 — І шумить і гуде. / Леон Тендлер, тенор / Зажурився чоловік.

БОГДАН ЛЕПКИЙ.

УКРАЇНСЬКА ЛІТЕРАТУРА ПЕРЕД КОТЛЯРЕВСЬКИМ

(4)

Котляревський любив багато читати, і вести розмови на учені й літературні теми. Любив у себе погостити добрих знакомих і зайти до приятелів. Усюди був він бажаним гостем. Любили його люде за гуманну вдачу, за незлобний дотеп і за дар живого й кольоритного оповідання. А оповідати мав про що, бо знав як немож краще побут народній, за час учительовання проживав між панами-дідичами а за військової служби бував у походах. Курив, нюхав табаку, иноді грав в карти, а чарки теж не виливав за комнір. Високий, оґрядний, з чорним волоссям, зі снідим, чисто вибритим обличчям, позначеним віспою, уявляв собою тип українського дідича-інтеліґента, козацького нащадка.

Був нежонатий: хатне господарство провадила йому економка, Мотря Векличева, котрій він перед смертю і подарував свою хату.

Тут, у тій хаті в Полтаві, він дальше працював над своєю „Енеїдою". (Справив і переробив ті три пісні, що видані були Парпурою р. 1798 і другим виданнем 1808 р. в Петербурзі в друкарні Івана Глазунова і мабуть його накладом) і року 1809 видрукував своє власне, значиться з черги третте видання у Петербурзі „въ медицинской типографіи". Воно було не тільки „вновъ исправленное и дополненное противу прежнихъ изданій", але й багато краще від них. Кожна пісня і словарець мають осібну паґінацію (ст. 29, 26, 48, 45, 18, 2 ненумеровані). Єсть і передмова, в якій Котляревський заповідає пяту пісню, якщо це видання „принесетъ удовольствіе читателямъ".

Він справді написав, і то не тільки пяту, але й шесту пісню та вони появилися друком, що лиш по смерти автора, в Харкові 1842 року. Отсе четверте з черги видання „Енеїди" було разом із тим її першим повним виданням.

Крім праці над четвертою і пятою піснею „Перелицьованої Енеїди" написав Котляревський „Оду до князя Куракіна" (1805) і два театральні твори „Наталку Полтавку" і „Москаля чарівника", які й поставлено у перше на сцені Полтавського театру 1819 року. Театр цей був заснований старанням князя Лобанова-Ростовського, а Котляревський принимав у ньому живу участь.

Шоб як слід оцінити „Наталку Полтавку" треба пригадати собі стан тодішнього театру в Росії.

Найбільшою популярностю тішилися тоді так звані опери, яких за час панования Александра I. на обох столичних сценах поставлено 135. В тім оріґінальних російських 45. Але й ці російські були здебільшого творами чужих композиторів, як: Кавос, Тітов, Міллер, Меєр, Штайбельт, Антонеллі і другі, котрі тільки перебували в Росії і хіснувалися лібреттами російських письменників. Ті лібрета писали: Княжнин, Плещеев, Малиновський, Губер, Язиков, Лифонов і другі.

Найбільше написав їх князь Александер Алексієвич Шаховскій 1777-1846, звісний драматичний письменник і театроман. Опери ці здебільшого стояли на уровені водевілю, або що найбільше оперети: досить пригадати „Ялъ", „Посидѣлки" і „Дѣвушникъ или Филаткина свадьба" і досить навести оден куплет отсього:

> Таво воно, какъ оно,
> Я на все, на все дѣтина:
> Поплясать смышлень давно,
> Прямо парень, — не дубина!
> Взглянь ты, взглянь на молодца,
> Какъ влящу я голубца.

По грубости гумору більшість цих „опер" не далеко відбігла від болаганщини й скоморства.

Крім публичних театрів було тоді чимало приватних, утримуваних великими панами по своїх дворах. В цих театрах і операх грали, співали й гуляли артисти кріпаки. Свої приватні театри мали: Кологривов, Всеволожскій і П. А. Позняков у Москві, Каменскій в Орлі; Єсипов у Казані; Татищев і Єрмолов у Симбірску; Столипін на Поволжі. Спомини тих часів череповнені всілякими оповіданнями про зловживання панами отсих театрів для заспокоєння своїх пристрастей. Співачки, артистки й танечниці отсих кріпосних храмів Мельпомени були прямо гурисами й гаремними жінками панів театроманів.

І на Україні були такі приватні панські театри. Мав театр гр. Ілінський коло Житомира і Трощинський і князь Репнін у Полтавщині.

Історії цих панських театрів на Україні не маємо. Знаємо тільки, що для театру свого сусіда Трощинського написав Гоголь (батько) українську комедію „Простак" і що на виставах його бував як молодий хлопець пізніший автор „Мертвих душ".

Іван Котляревський був добрим знайомим, можна сказати приятелем Репніна і для його написав свою „Наталку Полтавку".

Була ще й друга причина, чому він узявся писати драматичні твори.

Російські лібретисти, а за ними й композитори, чи може навпаки, не вдоволялися виключно російськими темами і мативами. Вони брали також одно й друге від Українців, Поляків, Циганів і Жидів.

І так вище згаданий князь Шаховський між иншими написав „малоросійську оперу, Козак-стихотворець", яка тішилася навіть великим успіхом. Шаховський українського народнього життя не знав, він був не справжній драматурґ, а прямо фабрикант театральних творів, а до того мабуть не свобідний від модного, тоді глузовання над українським селянином і взагалі над життям України.

Це й обурило Котляревського і він дав у „Наталці Полтавці" та в „Москалю Чарівнику" антітезу до „малороссійських опер" в роді „Казака-стихотворца", і дав справжні українські водевілі, котрі відбігають від російських так, як його „Енеїда" відбігає від „Енеїди" Осипова. Єфеменкова каже, що травестія Осипова, це квітка штучно зроблена, а Котляревського „Енеїда" це справжня жива, невянуча квітка. Те саме мож сказати про „Москаля Чарівника" й особливо про „Наталку Полтавку".

Її сюжет простий, особи виведені реально, акція жива і жвава, діяльог прямо мистецький, пісні підібрані гармонійно, гумор чергується з невробленими, лиш питомим українському народови сентіментом, а все разом звязане в цілість, яка витримала пробу цілого століття. „Наталка Полтавка" тримається на сцені до нинішної днини, вона не постарілася й не зробилася анахронізмом. І Терпелиха і Наталка і навіть Возний живуть до нині поміж нами, тільки може трохи інакше висловлюють вони свої гадки й почування. Особливо Возний, цей невмірущий тип чоловіка з природи не глупого і незлого, смішного тим, що відплив від свойого берега а до чужого не вспів причалити, як не вспів „ізза недостачі часу нічого доброго зробити".

„Наталкою Полтавкою" поклав Котляревський основи під будівлю українського театру, як „Енеїдою" поклав він угольний камінь під відроджену українську літературу.

Працюючи над отсими більшими творами зібрав Котляревський етноґрафічні матеріяли, перекладав на українську мову байки Ляфонтена а також з французької мови: „Размышленія о расположеніи, съ какимъ должно приступать къ чтенію и размышленія о Св. Эвангеліи Луки", був співробітником журналів „Соревнователь", „Утренная Звызда", „Украинскій Вѣстникъ" і сатиричного журнала „Муха". Помагав також Бантиш-Каменському в його історичних працях.

Був членом Петербурського й Харківського товариства „любителей россійской словесности", членом Полтавської Масонської льожі „Любви къ истинѣ", членом „Біблейського товариства" та бібліотекаром його філії у Полтаві. Його іменовано попечителем „Полтавського богоугодного заведенія", дістав „монаршее благоволеніе" і за трийцятьлітну службу „знакъ отличія".

Року 1829 став Котляревський нездужати а року 1835 пішов у відставку і тихо доживав віку у своїй хаті в Полтаві.

Помер 29. листопада 1838 року, відпустивши перед смертю своїх кріпаків-прислугу на волю. Його поховано на Полтавському кладбищі, на тому місці, яке, як кажуть, ще за життя собі вибрав. На тій могилі стояла зразу характеристична для тодішньої епохи колюмна з двораменним хрестом і точена з дерева огорожа, тепер там марморовий нагробник з хрестом і увінчаним погруддем поета.

Остались по Котляревськім рукописі: „Журналъ военныхъ дѣйствій 2 корпуса 1806 г.", „Замѣтки о нѣкоторыхъ народныхъ обычаяхъ", листи, папери, атографи, акти, які зберігаються в Імператорській публичній бібліотеці в Петербурзі.

Та ще осталося добре імя чоловіка освіченого, талановитого, товариського і незвичайно гуманного.

Це добре імя Єдналося зі славою поета, творця „Енеїди" і „Наталки Полтавки". Слава росла і кріпшала разом із ростом української обновленої літератури, котрої він був родоначальником.

Року 1898 відсвятковано по всій Україні сотні роковини першого видання „Енеїди".

На память сотих роковин рішено поставити Котляревському памятник у Полтаві. Посипалися добровільні жертви з усіх сторін. Скульптор Л. В. Позен, земляк Котляревського, зробив безкористно погруддя поета і горорізьби на теми його творів. Ними прикрашено ґранітний постумент, що підніметься з широкої постави.

Памятник, високий сяжнів пять, збудовано на колишнім Протопопівськім бульварі, що тепер зветься бульваром Котляревського. Відлонено його святочно дня 30. серпня 1903 р. На свято прибули представники від усіх земель України.

Та ще трівкіщий памятник зготовив йому Тарас Шевченко своїм віршом „На вічну память Котляревському", котрий кінчиться словами:

> Будеш, батьку, панувати,
> Поки живуть люде,
> Поки сонце з неба сяє,
> Тебе не забудуть!

Шевченко віщою інтуіцією зрозумів значіння Івана Ковляревського для відродження українського народу, зрозумів вартість „Енеїди" в котрій Котляревський „переніс усю козацьку славу" в мові не чужій, а своїй, народній в нашу сирітську хату.

Інтуіцію Шевченка закріпили своїми історично-критичними дослідами такі учені, як: Пипін, Петров, Дашкевич, Огоновський, Ефименко, Житецький, Стефан Смаль-Стоцький і багато других. Всі вони високо ставлять Котляревського як письменника і чоловіка а його „Енеїду" вважають твором прямо епохальним.

(Конець буде).

СПОДІВАЮТЬСЯ В ГАЛИЧИНІ СОДОМИ І ГОМОРИ

(Лист з Рогатинщини до Америки).

Здоров би ти був мій дорогий Миколаю! Зовсім я несподівався листа від Вас, але хотяй не було підпису я доміркувався, що лист від тебе. Я дуже тішуся, що ви там в Америці ідете враз з нами. Дякую вам за память сердечно, але в однім ви помилилися, бо я не є „начальником" і не хочу бути! Не буду я польським підхлібником, бо тепер ніхто в нас не має права вибирати війта, тільки польські поліцаї. Дорогий Приятелю! Опишу вам, як цікаво відбулися у нас ті славетні вибори. То були вибори 5-го падолиста до „сейму" а 12. падолиста до „сенату". На перших виборах було **16 голосів**, а на других 11. Голосували двораки і Жиди, котрі мешкають у нас на селі. Із нас, Українців ніхто, ані оден дух не прийшов голосувати. Заки мали бути вибори, то до Рогатина прислали 2 компанії війска, а до Стратина прислали на постерунок 15 батярів з Рогатина, цивільних з ґверами. Думали, що хто знає, що буде. А коло „дому народного", де був давно „ратуш", то стояло 8 вартівників, хлопів, і 5 фір корцпанів на поготівлю через дві ночі. Оден день то дощ з снігом сік так, що коні мало не погинули. Такий був заряд з „польскеґо ржонду". Ті фіри були на тоє, щоби арештованих в тій хвилі відвозити до кримінаьів. Так було не лише в нас, але по всіх селах. В Дібринові було трох арештованих: Гаврило Мельник і Американ, той, що мешкає побіч Шкапіового Василя, коло моста і ще хтось третій. З Рогатинщини позамикали 10 священиків. Городецького також.

Хотівбим вам написати дуже богато дечого та не можу, бо богато часу би забрало, як нам ґірко тепер жити під ляцьким терором. Сльоти в нас падають ще від першої Матки Божої. Дуже мало де леніесь на поли. Отави ніхто ані стебла не зібрав. Виґу в копах то еще і нині на поли узрите. Бульбу якось в дощ повикопували, але вся на поли, в ямах. Селом нема права переїхати, такі багна і болота. Дорїжня вже міри немає! Коли якому Полякови забагнеся фіри, то мусить бути задурно. Я на самого св. Дмитра, в празник, мусів їздити на форшпан. Ваш брат, Гринько, третий день по Дмитру возив дрова до Рогатина задурно. Чуєм, що по виборах наступить рекрутація у Східній Галичині. Можна сподіватися Содоми і Гомори! Мої хлопці вже такі як я. **Того я не витримавби, якби мені прийшлося видіти мого хлопця в тиранськім війску.** Не забувайте і чувайте над нами, так як чували ученики над муками Христа! Може нам поможете, бо самі мусілиб пропасти.

ФОНД СІЧОВИХ СТРІЛЬЦІВ.

(Через „Свободу").

Василь Комар з River Falls, Wis., прислав $2.00

Попередно оголошено $9.50

РАЗОМ $11.50

ФОНД ІНВАЛІДІВ.

(Через „Свободу").

Василь Комар з River Falls, Wis., прислав $1.00

Попередно оголошено $47.00

РАЗОМ $48.00

НА ФОНД УВЯЗНЕНИХ.

(Через „Свободу"

Василь Комар з River Falls, Wis., прислав $1.00

Попередно оголошено $3.00

РАЗОМ $4.00

НА ФОНД ФЕДАКА.

(Через „Свободу").

Василь Комар з River Falls, Wis., прислав $1.00

Попередно огоошено $171.60

ДОСІ ЗІБРАНО $172.60

Пашпорти, шифкарти, справи старокраєві найскорше, найтаньше полагоджує Канцелярія Нотаріяльна.
T. J. HRYCEY CO.,
329 S. 4th St.,
PHILADELPHIA, PA.

REG. U.S. PAT. OFF.
BOSAK'S HORKÉ VÍNO
"Nature's Tonic"

СПРАВІТЬ ВАШУ НЕСТРАВНІСТЬ

Ви маєте незносимі болі в жолудку — брак апетиту — подражнення — нервовий розстрій — не можете спати. Не чекайте аж буде пізно. — НАПРАВІТЬ СЕ СЕЙЧАС — уживайте БОСАКОВЕ ГІРКЕ ВИНО — воно помогло тисячам, ВІД 1894.

Всі шторники продають його.

BOSAK MANUFACTURING CO., Scranton, Pa.

Copyright 1921

574460

ТЕЛЕҐРАФІЧНО

ВИСИЛАЄМО ГРОШІ ДО КРАЮ СПЕЦІЯЛЬНО НА СВЯТА, КОТРІ ВИПЛАЧУЄМО

ДОЛЯРАМИ

в готівці на послідній почті замешкання.

СПРОВАДЖУЄМО

З КРАЮ РОДИНИ І КРЕВНІ. ДЛЯ ТОЇ ЦІЛИ ЗЛАДЖУЄМО ПОТРІБНІ ГРАМОТИ.

ПОВЕРТАЮЧИХ

ДО КРАЮ ВІДСИЛАЄМО НАЙЛІПШИМИ ПАРОХОДАМИ. ЦІНИ ШИФКАРТ КОРАБЕЛЬНИХ ЛІНІЙ.

ПОЛАГОДЖУЄМО СПРАВИ НОТАРІЯЛЬНІ.

ГОЛОСІТЬСЯ ПО БЛИСШІ ІНФОРМАЦІЇ ДО:

STANDARD BANK
AVE. B COR. 4TH ST. NEW YORK

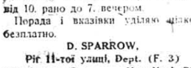
ПЕРЕД УЖИТТЄМ — ПО УЖИТТЮ

КРАСА Є БОГАТСТВО

Памятайте Пании і Мужатки. Даром пораджу як усунути з лиця волося, прищі, угри, веснянки, зморщики, як дістати густе волося і округлі груди. Голосіться особисто. Бюро отворене від 10. рано до 7. вечером.

Порада і вказівки уділяю цілком безплатно.

D. SPARROW,
Ріг 11-тої улиці, Dept. (F. 3)
180 Avenue C, New York City

CUNARD

НА УКРАЇНУ ЗА 12 ДНІВ.
Найшвидша водна дорога.

Виїзд під особистою орудою з безпосередними пересідками в Савтгемптоні, Данціґу, Пиляві, Мемелю і Лібаві на однім з найбільших і найшвидших пароходів, які відходять з Ню Йорку кождого вівтірка.

Каюти для всіх третьоклясних пасажирів.
МАВРИТАНІЯ, АКВІТАНІЯ, БЕРЕНҐАРІЯ

Пересилка гроший до Совітської Росії і на Україну під повною гарантією.

Також платні наперед тікетя з Совітської Росії.

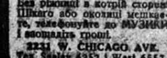
Жадайте книжочки.

За шифкартами й інформаціями звертайтеся до наших агентів.

ЗНАНИЙ УКР. ХИРОПРАКТОР
ДР. АНДРЕЙ БОРАК
лічить ріжні залавнені недуги так
МУЩИН ЯК ЖЕНЩИН
не уживаючи медецини.
Переконайтеся, увірите.
Ню Йорк офіс: 335 E. 18th St.
Понеділок, середа, пятниця від 10. рано до 7. вечер.
В неділі від 10. до 1.
Passaic, N. J. офіс: 52—2nd St.
Вівторок, четвер, субота, від 12. до 8. вечер.

ЩО ТИ РОБИШ СЕГОДНЯ ВЕЧЕРОМ?
Коли Ти ідеш в пул-рум, до мувіс, граєш в карти
ТВОЯ БУДУЧЧИНА—МРАЧНА
Коли Ти запишешся до нашої школи і почнеш вчитися англ. язика
ТВОЯ БУДУЧЧИНА—СВІТЛА
Знанє англійського язика в Америці необхідне. Не треба говорити, що незнанє його тут часто перешкаджає Вам дістати роботу.
Ми гарантуємо, що по упливі 3-ох місяців від дня вступу до нашої школи, ти будеш говорив, читав і писав по англійськи. Пробну лекцію і подрібности висилаємо за 10 цнт. грішми або марками, можна канадійськими. 82,84,86
FIRST AMERICAN PREPARATORY SCHOOL.
Dept. 46, 525 W. 47th Street, New York, N. Y.

ВАСИЛЬ І МАРІЯ МУЗИКА
Український Погребник

Без ріжниці в котрій стороні Шікаго або околиці мешкаєте, телефонуйте до МУЗИКИ і зощадіть гроші.
2231 W. CHICAGO AVE.
Tel. Seeley 4252 i West 6557

Дальша повінь арештів у Східній Галичині.

(З львівської „Свободи" з 29. і 30. падолиста, 1922).

Спис вязнів в самбірській тюрмі.

Партер: 1) Артимович Стеф., 2) Артемяк Гринь, 3) Будзиновський професор, 4) Борик Іван. 5) Бабій Петро 6) Бандурський Йосиф 7) Басараб Федь 8) Блащук Микола 9) Бревяк Гринько 10) Бобецький Стеф. 11) Чапко Михайло 12) Деюс Павло 13) Франкович Михайло, 14) Ґрецький Михайло 15) Ґулич Роман 16) Галайко Михайло 17) Головка Володимир 18) Гавришин Іван 19) Кліш Анат. 20) Капралик Іван 21) Кахтан Микола 22) Ковальський Іван, 23) Капустяк Симеон, 24) Кухта Михайло, 25) Кузьо Андрей, 26) Кіндрат Павло, 27) Курацький Микола, 28) Козар Микола, 29) Лущинський Йос., 30) Лешега Клеменс, 31) Лаврів Йос., 32) Лаврів Михайло, 33) Луцький Микола, 34) Лалюк Онофер, 35) Лезняк Гнат, 36) Лев Амброз, 37) Мариняк Михайло, 38) Муцин Володимир, 39) Матикович Петро, 40) Музика Теодор, 41) Мундяк Гринь, 42) Осицький Іван, 43) Очиник Павло, 44) Пурш Михайло, 45) Паращак Симеон, 46) Петрипкевич Теодор, 47) Паславський Іван, 48) Проць Петро, 49) Петрецко Стефан, 50) Проць Яким, 51) Подила Лука, 52) Пукач Іван, 53) Росяк Гринь, 54) Романяк Іван, 55) Сікора Мих., 56) Сойка Волод., 57) Стецько Іван, 58) Свещ Михайло, 59) Сеник Михайло, 60) Сеньків Ілько, 61) Скибинський Володимир, 62) Сарахман Гедеон, 63) Сарахман Іван, 64) Савчук Гринь, 65) Скоч Марко, 66) Телятник Михайло, 67) Унят Петро, 68) Ворон Михайло, 69) Владиґа Іван, 70) Вінцковський Микола, 71) Ворончак Давид, 72) Зазуляк Гіляр, 73) Куриляк Андрей, 74) Ґербяк Іван, 75) Волощак Кость.

I. поверх: 76) Баранецький Богдан, 77) Максимчук Ів., 78) Чиж Евген, 79) Баранецький Ярослав, 80) Гавриляк Іван, 81) Коссак Іван, 82) Коссак Тарас, 83) Михайлів Кость, 84) Дайґолос Яків, 85) Мінко Юліян, 86) Угрин Михайло, 87) Ваврик Михайло, 88) Мороз Йос., 89) Близнюк Петро, 90) Марусин Станіслав, 91) Листопад Йос., 92) Білобрам Йосиф, 93) Сенькусь Гринь, 94) Яхно Богдан, 95) Яхно Остап, 96) Голубінка Стефан, 97) Микита Іван, 98) Лопадчак Ілько, 99) Когут Михайло, 100) Федак Іван, 101) Шувала Михайло, 102) Сенета Михайло, 103) Капустій Ярослав, 104) Капустій Михайло, 105) Мицак Василь, 106) Вахович Іван, 107) Вахович Микола, 108) Томашівський Федько, 109) Томашівський Іван, 110) Чорній Михайло, 111) Качмар Стефан, 112) Качмар Гринь, 113) Ґоліян Гринь, 114) Слупський Семен, 115) Аликсевич Стефан, 116) Світий Іван, 117) Когут Іван, 118) Ґураль Ів., 119) Квашипяк Петро, 120) Кульчицький Леон, 121) Пилипяк Ів. 122) Беца Микола, 123) Кліш Осип, 124) Мороз Володимир, 125) Кульчицький Ілько, 126) Верхола Роман, 127) Креховський Василь, 128) Вербицький Іван, 129) Вербицький Михайло, 130) Карпінський Юліян, 131) Яворський Василь, 132) Янів Петро, 133) Стецьків Ілько, 134) Цимбрило Макар, 135) Грицай Михайло, 136) Лучків Сенько, 137) Кіт Микола, 139) Луцький Антін, 140) Булинський Йосиф, 141) Лягич Вас., 142) Кулинич Олекса, 143) Сарабаха Микола, 144) Демко Гнат, 145) Шумський Роман, 146) Федишин Евген, 147) Беца Дмитро, 148) Височанський Мирослав, 149 Романяк Ів., 150) Козловський Іван, 151) Чорний Василь, 152) Давид Яків, 153) Бойко Осип, 154) Хтонь Іван, 155) Химяк Карло, 156) Федишин Евген, 157) Кондратів Ів., 158) Яворський Теодор, 159) Коцюба Володимир, 160) Кушнір Андрей, 16) Сосяк Дмитро, 162) Дідух Теодор, 163) Кузан Гринь, 164) Когут Іван, 165) Левицький Микола, 166) Михаць Ілько, 167) Мальований Петро, 168) Нижник Михайло, 169) Олексяк Михайло, 170) о. Боднар Володимир, 171) Пастернак Юрко, 172) Проців Осип, 173) о. Погорецький Петро, 174) Стеців Іван, 175) Стадницький Василь, 176) Тарнавський Гіляр, 177) Томашівський Микола, 178) Телятник Юрко, 179) Варин Іван, 180) Вигнанський Петро, 181) Журавчик Стефан, 182) Зибликевич Михайло, 183) Древняк Стефан, 184) Микитин Микола.

II. Пов.: 185) о. Рабій Франц, о. Шпитан Іван, 187) о. Чайковський Теофіль, 188) о. Бенцін Андрій, 189) о. Онишкевич Стефан, 190) о. Давидович Михайло, 101) о. Ільницький Михайло, 192) о. Петрик Володимир, 193) о. др. Скобельський Лев, 194) о. Левицький Андр., 195) о. Волошин Микола, 196) о. Федевич Іван, 197) о. Мартинович Орест, 198) о. Кміт Юрій, 109) о. Косоноцький Яків, 200) о. Сенечко Іван, 201) о. Криса Іван, 102) о. Мороз Григорій, 203) о. Венґринович Володимир, 204) о. Тимкевич Олекса, 205) о. Грушкевич Клим, 206) о. Ортинський Філярет, 207) о. Кульчицький Симеон, 208) о. Вільчинський Михайло, 209) др. Галущинський Микола, 210) др. Чайковський Богдан, 211) Іваненко, 212) Плаская, 213) Цигилик Филемон, 214) Великанович Дм., 215) Княжинський Юрій, 216) Флюнт Ст., 217) Коцюба Іван, 218) Заліщук Іван, 219) Кишакевич Анатоль, 220) Волошинський Вол., 221) Пащак Мих., 222) Татомир Олекс., 223) Якимець Григ., 224) Липецький Франц, 225) Манастирський Ів., 226) Пупка Ів., 227) Миколаєвич Ів., 228) Мельничин Василь, 229) Мисько Микола, 230) Смолинський Северин, 231) Пасіка Ст., 232) Семень Вол., 233) Трисko Осип, 234) Тершаковець Гринь, 235) Стасюк Петро, 236) Юзич Ів., 237) Винницький Ст., 238) Децик Ів., 239) Полулях Юстин, 240) Бачинський Іван, 241) Роздольський Ів., 242) Стрільчик, 243) Францкевич, 244) Тимчишин, 245) Фостяк і жінки: 246) Винницька Петра, 247) Болинська, 248) Микитин, 249) Францкевич. В сім списку бракую около 20 осіб. Найбільше арештованих достарчило місто Рудки, бо аж 15 осіб, котрі доперва тепер (деякі з них) почу и себе Українцями.

Арештовані з Станиславова 21. жовтня 1922.

1) Юрко Шкандрій, 2) Роман Назаревич, 3) Ілько Семянчук, 4) Іван Терешкун, 5) Іван Чепига, 6) Альфред Литвинко, 7) Осип Гірняк, 8) Нестор Величковський, 9) Волод. Лятишевський, 10) Ст. Лятишевський, 11) Лесь Катамай, 12) Степан Навроцький, 13) Александер Паньчак, 14) Осип Заславський, 15) Ілько Феннощин.

МАСОВІ АРЕШТОВАННЯ.

Іванє Пусте.

Арештовано студ. Степана Вепрука й Теодора Кушнірика.

Надвірнянщина.

Арештовано Мих. Вацика із Заріча, Олексу Яновецького, Оніхрія Іванцюка, Дмитра Івасюка, Турчиняка й инших.

Збараж.

Арештовано студ. Ростислава Білинського і учит. Макара Чернявського, Петра Бохенського, Кізя, Шафранського і Волод. Кекоту.

Невинно інтернований.

В с. Ріпчиці пов. Дрогобич інтерновано дня 15. вересня Олексу Кобільника і без переслухання продержано в Домбю і Пикуличах кілька місяців. Жовніри та таборова сторожа в Пикуличах били його так, що його цїле тіло счорніло від ударів як земля.

До відома президента апеляційного суду Чашінського.

Перед чотирма місяцями арештовано і приміщено в арештах окружного суду в Чорткові Івана Пахолкова і Михайла Галянта, обох підозрілих о злочин § 58. з. к. Від того часу сидять вони ще досі в слідчім арешті. Дотеперішне слідство виказало повну безпідставність підозріння о злочин з § 58. з. к. так, що на них тяжить лищень підозріння о поповнення проступку з § 285 з. к. Над обома ними завішено слідчий арешт з причини колізій, який після виразного припису § 190 проц. карн. може тревати найдовше два місяці. Мимо цего виразного припису закона держать обох вже чотири місяці в слідчім арешті, так що оба вони приневолені вхопитися остаточного способу — голодівки.

Наглий суд в Золочеві.

Сьогодня відбувається наглий суд над Василем Ґуралевичем, 26-літним селянином, родом зі Страдча пов. Городок Ягайл., обвинуваченим в участи в нападі узброєних ватаг в дни 15. жовтня с. р. на двір в Яцківцях. Обвинуваченого боронять адвокати др. Ваньо і др. Хоминський зі Золочева.

Третій крик розпуки у Бриґідках.

Не діждавшися слідства, ані волі, політичні вязні у Бриґідках вчинили минулої суботи третю демонстрацію. Зі всіх келій залунали страшні крики, співи, проклони, вязні гримали посудою об крати вязниці так, що гомін йшов по цілому місті. На цей крик збіглася поліція, щоби заспокоїти вязнів. Надійшов директор вязниці і йому вручено домагання арештованих. Демонстрація тривала 5 годин.

Голодівка в тюрмі в Золочеві.

В золочівській вязниці 53 політичних вязнів розпочало голодівку ще дня 21. падолиста. Голодівка тріває досі.

Баличі пов. Перемишль.

Арештовано студ. Ів. Дутка.

Судова Вишня.

Арештовано Вол. Струсевича, о. Ів. Заяця (четвертий раз), Петра Данилюка, Стен. Козака, Антона Ґубаля. Всіх арештовано під замітом приналежности до „Волі" (?).

Ґійсько пов. Добромиль.

Арештовано о. Йосифа Мариновича, учит. Пилипа Турка і дяка Евгена Голову.

Шовінізм серед польського

Утерся у нас наївний погляд, що польські зелізничі робітники, вихованки П. П. С. визначаються меншою дозою шовінізму від инших кляс польського народу. Безосновність такого погляду доказало польське робітництво нераз, а при гадало нам в останніх часах. Іменно на днях проваджено транспорт вязнів Українців із львівської стації до Бриґідок. На стації та на вулицях зібралася юрба зелізничників, викрикаючи: „Поцо їх провадзіце! Замордуйце гайдамакуф на мєйсцу! На гак з німі! На лятарнєм!" Ось таким духом дише авангард ППС!

Напад на читальню.

В с. Фільварки пов. Золочів дня 26. XIц відбувалися в читальні вечерниці з танцями. В ночи місцеві Поляки під проводом Якуба Заремби напали на читальню, побили тяжко Михайла Вовнянку і його брата після чого впали до кімнати, почали біку, зневажаючи український народ та грозячи замкненням читальні. Наслідком тої авантури забаву розвязано, а читальня потерпіла велику втрату. Я поліція не бачить того, бо вона занята нагінкою на Українців.

Як жандарми бють в повіті Городенка.

Переведено ревізію в домі о. Ол. Осадци у Вікні і студ. Осипа Осадци та Михайла Гомівського. Специяліст від побоїв і тортур, жандарм Осесік з Вікна побив тяжко селян Андрія Семенюка, Федора Грицюка і Кобилянського. Цего третого бито прикладом так сильно, що він упав на землю і пів години лежав непритомний. Арештовано М. Гайдичука, Федора Петрицука й инших.

Шукають саботажників.

Гафію Олексин з Ґунґур пов. Печеніжин посуджено, що свого хлопчика 11-літнього Юліяна післала підпалити хату сусідки. А що не було на се доказу, комендант постерунку в Слободі рунґурській, Віхер, став сам 18. с. м. 11-літнього хлопця Юліяна „допитувати". Найперше бив його немилосерно в школі, кажучи: „Кажи, хто тебе післав палити, бо убю". Опісля запровадив його до хати, повиґаняв звідти людей і що робив з хлопцем, ніхто не бачив. Чути було лиш удари бука і розпучливий крик хлопця. По сім „допиті" Віжер заарештував маму Гафію і казав відвести до Коломиї. В коломийській вязниці пересиділа Гафія 2 тижні і як невинна вернула додому. Хлопчик Юліян від побоїв цілком синий, рука так змасакрована, що не може нею їсти, з хлопця тяжко слово видобути. Зачуваємо, що батько хлопця вніс до прокураторії в Коломиї на Віхера донос за надужиття власти.

French Line

ПОСПІШНА ЇЗДА НА І З УКРАЇНИ

Rochambeau . . . . Jan. 9
Roussillon . . . . Jan. 17
Paris . . . . Jan. 17
La Bourdonnais . . . . Jan. 30

Знамениті вигоди—кабіни на два чотири і шість людий — умивальні і вода в кождій кабіні. Їдальня, кімнати для курців, бара, голярня, отверті накриті поклади, славна французька кухня, вино і пиво даром при столі, музика, танці. Переводчик на корабли.

Спеціяльний корабель S.S. Pologne получуеся з S.S. Paris в Гавре і бере пасажирів до Лібави. Французьке візо не потрібне на американських і українських пашпортах.

По всі дальші інформації голосіться до місцевого Французької Лінії агента або офісу компанії
19 STATE ST., NEW YORK CITY

СВІЙ ДО СВОГО!
УКРАЇНЦІ МІСТА ШІКАГО!
ЛЕКЦІЇ МУЗИКИ
на пяно і скрипцях уділяє після пляну европейських консерваторій, совісно і по приступній ціні,
Т. CHOPTIAK
Адреса: 3257 PALMER STREET.
CHICAGO, ILL.

НЕСОВІСНІ ІНФОРМАТОРИ

Канадійська часопись „Український Голос" доносить: В 100 ч. „Укр. Робітничих Вістий" напечатано „Промову д-ра О. Назарука", яку він мав виголосити 30. червня с. р. у Відні на засіданню Укр. Нац. Ради. Редакція „Укр. Роб. Вістий" додає від себе, що містить сю промову в цілости.

Знаючи з преси, що „Укр. Нац. Рада" не подала до публичного відома ніяких промов зі своїх нарад, тільки ухвалили, звернулись ми до д-ра Назарука із запитом, чи „У. Н. Вісти" дійсно подали в цілости його промову. Др. Назарук дав нам слідуючу відповідь:

„Я виголосив на засіданню Нац. Ради кількагодинну промову, з якої несовісні інформатори повиривали кільканайцять речень, навіть без належного звязку, і написали до редакції „У. Р. Вістий", що так виглядала моя промова в цілости. До тих повириваних речень нododавали від себе замітки і т. і., яких я рішучо не говорив. До тої промови приготовився я був докладно на письмі. Крім того записували її урядовці Бюра Пропаґанди і секретар Нац. Ради. Та промова буде колись оповіщена разом з іншими промовами членів Нац. Ради. Тоді й покажеться, як несовісні інформатори викликують баламутство".

Від Ред. „У. Г." мусимо запримітити, що Ред. „У. Р. Вістий" не перший раз оперує такого рода дописями.

ПОЗІР! ДЖЕРЗИ СИТІ, Н. ДЖ. ПОЗІР!

ДНЯ 3-го СІЧНЯ 1923 о годині 8. вечером відбудуться РІЧНІ ЗБОРИ Товариства Ukrainian Building & Loan Association в Народнім Домі, 367 St. Pauls Ave. На зборах мають явитися всі члени. Проситься також всіх тих членів, які залягають вкладки, щоб прибули та або вирівнали свої довги або формально заявили свій виступ з Товариства. На зборах здасться фінансовий звіт Товариства і переведесь вибір нового уряду на рік 1923. На сих зборах буде приниматися також і нових членів. 03,1

Українці з Джерзи Ситі! Зрозумійте, що се Товариство є нічо инше а чиста будівельно запомогова спілка (чистий бизнес), до котрої кождий здорово думаючий Українець повинен горнутися, а тимсамим збільшувати свої ощадности з добрим процентом. Нумо братя, покажім що ми щось таки варта! УПРАВА.

Phone: Market 24—62.
ДР. ВОЛОДИМИР КОВАЛЬ
УКРАЇНЕЦЬ ЛІКАР
ОТВОРИВ СВОЮ КАНЦЕЛЯРІЮ ПІД ЧИСЛОМ
963 N. FRANKLIN ST., PHILADELPHIA, PA.
Години урядові: від 9. до 11. рано; від 6. до 8 вечер. В неділі і свята від 10. до 1. пополудни

ДОПИСІ

ЕМСТЕРДАМ, Н. Й.

Українське протестаційне віче.

В неділю, дня 17-го грудня с. р. зібралися наші громадяни на віче, щоби запротестувати проти надужиттям та розбоям, які польські наїздники поповняють на нашім народі в Галичині.

По коротких промовах бесідників одноголосно ухвалено резолюції, в яких проситься американський уряд, щоби тойже вглянув в ситуацію Східної Галичини і не позволив в такий застрашаючий спосіб мордувати і нищити наш народ.

На згаданім вічу не було шумних оплесків, грізних викриків „ганьба" або „на гак з ними", але зібрані спокійно та твердо і рішучо висказали своє негодованє по причині ляцьких розбоїв а собі сказали, що не слів нам треба, але діла і постановили забратися до роботи.

Чи се був лиш соломяний огонь чи слово обуреного, зрілого народа будучність покаже.

Т. Сюрко, секр зборів.

—o—

НЮАРК, Н. ДЖ.

Українське віче.

Як в кождій громаді, так і у нашій, відбулося віче в означенім дни (17. грудня) на котрім промовляли бесідники місцеві і позамісцеві. Галю виповнила публика по береги, бо кождий відчув значінне віча та розумів ціль його.

Віче отворив предсідатель, почім перший промовив Др. Л. Цегельський, якого зібрані привитали оплесками. Др. Цегельський пояснив ціль віча та заохочував зібраних до рішучої боротьби проти Ляхів у всякий можливий спосіб, а власне вічами, протестами і жертвами в грошах. Дальше змалював теперішне положенне в Галичині та послідні події. Галю залягла гробова тишина. Кождий неначе загіпнотизований вслухуесь в бесідника. Бесідник згадує кріваві події, котрих жертвами упали дві молоді, буйні голови українських героїв. Публика зворушуесь на сей спомин, лице горить у кождого. Так і видно жажду крівавої пімсти на ляцьких катах. Бесідник горячо напоминає до єдности, до злуки в оден фронт. Мусимо мати одну думку і одну мрію, бо лише сими шляхами дійдемо до побіди над ворогом. Шлім негайно протести до наших стейтових департаментів проти ляцьких розбоїв, нехай знає світ про нечувані звірства в „цивілізованім" краю ляхів шубравців — закінчив бесіду Др. Л. Ц.

Другий бесідник, проф. Кузів коротко згадує про минувшу козаччину та їхню боротьбу з ворогом та пожертвованнєся за рідний край.

Відтак д. М. Шустакевич починає коротку але влучну бесіду, в котрій загріває та заохочує молодіж, щоби вступала до Січи та закладала пластові дружини.

Послідний промовляв Ів. Коваленко, молодий студент, прибувший з Канади, який яркими словами взиває нюарську молодіж до боротьби з ворогом Ляхом і з ворогом, темнотою. Черпати знання науки і віддавати його для неньки України — це були його кінцеві слова.

Віче ухвалило одноголосно слідуючі резолюції:

З огляду на се, що боротьба Українців за визволення Галичини потребує як найбільшої і постійної помочі від своїх заморських братів, і що се можна осягнути лише тоді, коли акція помочі буде переведена під одним проводом і відвічальностю, ми, Українці в Нюарк, Н. Дж., зібрані на вічу дня 17. грудня 1922 р. взиваємо ті місцеві комітети які сю акцію переводять, щоби негайно злучилися в оден комітет під якого проводом мають відбуватися всі місцеві збірки і ужиті на такі цілі, які комітет уважати-ме за найконечнійші і найуспішнійші для побіди над ворогом.

Гроший зібраних було на віччу $155.90, котрі ухвалено віддати дві части на українську чинну боротьбу в Галичині, а третю часть на віддержанє правительства. По відчитанню резолюції публика спокійно розійшлась домів в патріотичнім настрою згадкою на лучшу будучність.

М. Шумейко, предс.
С. Присяжний, секр.
П. Бакун, скарбник.

ДРІБНІ ОГОЛОШЕННЯ

Пошукую свого брата МИХАЙЛА ДЗЮБАН з села Поповичі, пов. Перемишль, Гал. Тому 6 літ пережевав в Пітсбурґ, Па. Хтоби о нім знав або він сам, прошу зголоситися до: Mrs. Anna Dziuban Klimowych, 118 St. Marks Pl., New York City. 1-6

НА ПРОДАЖ гросерня і бучерня між Українцями, враз з помешканием з 6 кімнат. Інтерес зироблений, всі потрібні приклади, машини і ваги. Мусить продатися за дешеву ціну. Голоситись під ч. 335 Johnson Ave., Jersey City, N. J. 1-2

НА ПРОДАЖ МЕБЛІ з трох кімнат дешево, купуючий може зістати на помешканню, рент $25. Прошу голоситися під ч. 217 E. 10th Street, New York City, Room 15. 03-1

Адміністрація „Свободи" пошукує ОЛЕКСАНДРА ВИШНОГО, походячого з Київщини, Звенигородського повіту, села Колодисте. В нас є до него лист з краю. Хтоби про него знав або він сам, проситься зголоситися до Адміністрації „Свободи". 03-1

ЄСЛИ ХОЧЕТЕ купити гросерню, делікатесен, реставрацію, донч рум, дім або лоту, голосіться до Купчака, 160 E. 2nd St., 2 поверх, ярдовий дім. New York, N. Y. 03-1

HIPPODROME
43rd STREET and 6th AVENUE
ЛІПШІ ЧАСИ найбільша вистава в світі
Богато українських артистів
Два рази денно: 2.15 і 8.15
Ціни: 50 цнт. до $1.50

ДЕТЕКТИВ BLOOM
під контролею Уряду стейту Ню Йорк
Кримінальні і цивільні доходження в справах крадіжий, ошуканьства і непорозумінь домашних. Коли знаходитесь в яких клопотах, подайте нам скарги до нас. 80,81,85
Полагоджуємо справи по цілій Америці і Канаді.
BLOOM DETECTIVE AGENCY,
799 BROADWAY, NEW YORK, N. Y.
Room 230, ріг 11-тої улиці.

ЕКСТРА! 4 фотографії чудової краси артисток вишлемо кождому а також каталоґ подивляючих новостий і винаходів хто надішле нам 10 ц. марками на кошта пересилки і опаковане. Пишіть сейчас на адресу: Practical Sales Co., 1219 N. Irving Ave., Desk 17, Chicago, Ill.

НАЙБІЛЬШИЙ СКЛАД ПІРЯ
в Північній Америці. Маємо в нашім складі піря власного виробу, а не злежане зі складів. Піра скубане ціле і мох; на жаданне вишлемо пробки. Товар висилаємо до всіх стейтів в Америці експресом. Пишіть по українськи до фірми на адрес: ALBERT STETZ, 138 Passaic Street, Passaic, N. J.

МАРІЯ ТАМКУС
АКУШЕРКА
З школи Белвю Госпитал
Говорить по нашому.
30 Stagg St., Brooklyn, N. Y.
Tel. Stagg 6731.

DR. M. SMITH
16 EAST 7th STREET, NEW YORK
Tel. Orchard 6072
коло Церкви св. Юрія
Говорить по українськи.
Лічить успішно недуги мущин, женщин і дітий.
Наймодернійші електричні апарати.

УКРАЇНСЬКИЙ ЛІКАР
DR. S. M. KAUFMAN
специяліст хронічних, венеричних і внутрішних недуг, акушер.
Години офісові від 1. до 8.30 веч.
111 E. 7th Street, New York
НОВИЙ ОФІС В ASTORIA, L. I.
Год. офісові від 9.30 до 12. в пол.
488—6th Ave., Astoria, L. I.
Telephone: Astoria 2572

ДР. Б. ГОГЕНБЕРГ
специяліст зі старого краю. Лічить недуги мущин і женщин, як внутрішні так і вонішні. Переводить всякі операції. Дає недужим безплатну пораду.
DR. B. HOHENBERG
304—2nd AVENUE,
поміж 17-ою а 18-ою улицею
NEW YORK, N. Y.
Години офісові щоденно від 8-ої рано до 8-ої вечер.
Телефон 1882 Stuyvesant

СПЕЦІЯЛІСТ ХРОНІЧНИХ НЕДУГ
МУЩИН І ЖЕНЩИН
як легких, жолудка, нирок, печінки, кишок і шкірних недуг, виснаження нервів, ревматизм, острі нервові і хрящеві недуги.
Порада даром.
Dr. ZINS
110 E. 16 St., NEW YORK
Між 4th Ave. a Irving Place.
Години від 9. рано до 8. вечер.
В неділі від 9. рано до 4. попол.